

Зуби тигра

Моріс Леблан

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

Переклад — Сергій Ковальчук

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Розділ перший.

Д'Артаньян, Портос і Монте-Крісто

О пів на п'яту, коли префект поліції, мсьє Демальйон, іще не повернувся, його персональний секретар упорядкував на столі листи та реляції, котрі він переглядав, подзвонив, і, звертаючись до судового пристава, який увійшов, сказав:

— Мсьє префект запросив на п'яту годину кількох людей; ось їхні імена... Зробіть так, аби, з'явившись, вони чекали окремо один від одного, передайте мені їхні візитівки.

Судовий пристав пішов. Секретар попрямував до маленьких дверей, які вели до його кабінету. У цей час знову відчинилися двері, пропускаючи особу, яка зупинилась біля входу. Цей чоловік нетвердо тримався на ногах і притулювся до спинки крісла.

— О, це ви, Веро, — сказав секретар. — Але що це? Що з вами?

Інспектор Веро був кремезним чоловіком із широчезними плечима і барвистим обличчям. Либонь, його переповнювала якась сильна емоція, бо обличчя, помережане нитками крові і зазвичай набрякле, здавалося майже блідим.

— Ні, нічого, мсьє секретарю.

— Де ваш звичний свіжий колір обличчя? Ви немов посиніли... І ці краплі поту...

Веро витер піт хусткою і, ніби опанувавши себе, відповів:

— Легка втома... Я трохи перевтомився за ці дні... Я хотів будь-що-будь розкрити справу, яку доручив мені мсьє префект... усе ж таки це дивно... що зі мною сьогодні...

— Може, вам ліків?

— Ні, ні. Я краще випив би.

— Склянку води?

— Ні, ні...

— А чого ж тоді?

— Я хотів би... хотів би...

Його голос затремтів. Він виглядав стурбованим, наче раптом не міг сказати нічого іншого. Але, знов опанувавши себе, запитав:

— Мсьє префект іще не повернувся?

— Ні. Він буде о п'ятій годині. В нього важливе засідання.

— Так... Це... Дуже важливо. Мене він теж запросив. Але я маю бачити його до цього. Мені так треба його побачити!

Секретар допитливо поглянув на Веро і сказав:

— Ви такий схвильований! Отже, ваше повідомлення становить неабиякий інтерес?

— Величезний інтерес. Ідеться про злочин, який було скоєно місяць тому, рівно місяць... І про те, щоб завадити двом убивствам, пов'язаним із цим злочином, призначеним на цю ніч... Так, так, цієї ночі, якщо ми не вживемо заходів.

— Зачекайте, сядьте, Веро.

— Ох, усе це так пекельно склалось! Ні, ви не можете собі уявити...

— Але позаяк вас попередили, Веро... оскільки префект збирається дати вам повну владу...

— Авжеж, звісно... звісно... Але все одно страшно подумати, що можу не зустріти його. Тому мені спало на думку написати йому цього листа, в якому розповів усе, що знаю про цю справу. Так було безпечніше.

Він простягнув секретарю великий жовтий конверт і потім додав:

— Ось іще коробочка, я поставлю її на стіл. У ній річ, яка послужить доповненням і поясненням до листа.

— Але чому ви не збережете це при собі?

— Я боюсь... За мною стежать... Хочуть позбутись мене... Я не матиму спокою, поки не поділюся з кимсь цією таємницею.

— Не бійтесь, Веро. Мсьє префект не спізниться. А ви поки що пішли б і прийняли ліки.

Здавалось, інспектор перебував у нерішучості. Він знову витер чоло, на якому з'явилися краплі поту. Потім випростався і вийшов.

Залишившись наодинці, секретар сховав листа в об'ємну теку, розкладену на столі префекта, і вийшов через двері, що сполучали його з особистим кабінетом.

Не встиг він зачинити їх, як двері до передпокою знову відчинились, і до них, похитуючись, увійшов інспектор:

— Мсьє секретарю, мабуть, краще, щоб я показав вам...

Нещасний був блідим. Зуби його цокотіли. Помітивши, що кімната порожня, попрямував до кабінету секретаря. Але ним оволоділа слабкість, тож опустився в крісло, де залишився сидіти без сил, і залопотів тремтячим голосом:

— Що зі мною... Мене що, отруїли? О! Я боюсь... боюсь...

Поруч стояв стіл. Він схопив олівець, підсунув блокнот і став писати. Але тут же невиразно прошепотів:

— Ні, навіщо... мсьє префект прочитає мого листа... Що зі мною? Я боюсь...

Зібравшись із силами, він піднявся і вимовив, намагаючись промовляти чітко:

— Мсьє секретарю, потрібно... потрібно сьогодні... сьогодні вночі... Ніщо не зможе завадити...

Маленькими кроками, напружуючи всю свою волю, рушив до дверей кабінету. Але тремтіння пробрало його, і він знову сів.

Його охопив божевільний жах, він спробував гукати, але марно — голос зрадив його. Збагнув, що його не почують, став шукати поглядом дзвіночок, але не знайшов. Якось пелена застигла йому очі.

Потім він упав на коліна, поповз до стіни, б'ючи повітря однією рукою, як сліпий, і врешті-решт доторкнувся до якоїсь дерев'яної конструкції. Це була перегородка. Пішов уздовж неї. На жаль, його заплутаний мозок явив йому оманливе зображення кімнати, тому

замість того, щоб повернути ліворуч, як він мав зробити, він пішов уздовж стіни праворуч, за ширмою, що приховувала маленькі двері.

Рука його торкнулася дверної клямки, він спробував натиснути її, шепочучи:

— Допоможіть... пробі...

Він вліз у маленьку комірку, що слугувала префекту туалетною кімнатою.

— Цієї ночі, — стогнав він, думаючи, що перебуває в кабінеті секретаря, — цієї ночі... цієї ночі ви побачите... знак зубів — який жах! Як я страждаю! Допоможіть! Це отрута... Рятуйте!

Його голос майже зовсім стихився. Він повторив кілька разів слова, борючись із жахіттям:

— Зуби... Білі зуби... змикаються!..

Потім його голос знову став слабким, і з блідих губ вирвалися невиразні звуки. Здавалося, що він жував порожнім ротом, як деякі старі люди, які нескінченно розмірковують. Його голова поступово відкинулась назад на груди. Він зітхнув два-три рази, його тіло сіпнулось від сильної лихоманки, але він не ворухнувся.

І тоді почався передсмертний хрип, дуже низький і рівномірний, з перервами, в яких найвище зусилля інстинкту, здавалось, відроджувало мерехтливе дихання духу і давало проблиски свідомості в згаслих очах.

За десять до п'ятої в кабінет увійшов префект поліції.

Мсьє Демальйон, який обіймав свою посаду впродовж кількох років з авторитетом, якому всі віддавали належне, був чоловіком років п'ятдесяти, огрядним на вигляд, але з інтелігентною та витонченою поставою. Його одяг — сіра маринарка і штани, білі гетри, краватка — не був оджею державного службовця. Він тримався невимушено, просто, сповнений доброго гумору та доброзичливості.

Викликавши дзвінком свого секретаря, негайно запитав:

— Чи є тут люди, яких я покликав?

— Є, мсьє префекте, і я віддав наказ, щоб вони чекали в окремих кімнатах.

— О, не було б нічого лихого в тому, щоб вони спілкувались між собою. Втім... це на краще. Сподіваюсь, американський посол не передав куті меду?

— Ні, мсьє префект.

— У вас є візитівки цих поважних людей?

— Ось вони.

Префект поліції узяв п'ять карток і прочитав:

АРЧИБАЛЬД БРАЙТ, Перший секретар посольства США.
МЕТР ЛЕПЕРТЮЇ, нотар. ХУАН КАСЕРЕС, аташе представництва
Перу. КОМАНДУВАЧ ГРАФ Д'АСТРІНЬЯК, на пенсії.

На п'ятій картці було просто ім'я без адреси чи іншої позначки:
ДОН ЛУЇС ПЕРЕННА.

— Я б дуже хотів на нього поглянути, — визнав мсьє Демальйон. — Це мене дуже цікавить... Ви читали звіт Іноземного легіону?

— Авжеж, мсьє префекте, і мушу визнати, що цей мсьє мене теж інтригує...

— Аж так? Яка відвага! Такий героїчний і воістину неймовірно божевільний. А ще було прізвисько Арсен Люпен, яке дали йому товариші, котрі були так підкорені та вражені ним!.. Як давно помер Арсен Люпен?

— За два роки до війни, мсьє префект. Його тіло і тіло пані Кессельбах знайшли під уламками невеликого спаленого шале, неподалік від кордону з Люксембургом. Слідство довело, що він задушив цю жадливу мадам Кессельбах, злочини якої були розкриті пізніше, і що він повісився після того, як підпалив шале.

— Саме такий кінець він і заслужив, цей клятий вилупок, — сказав мсьє Демальйон, — і зізнаюся, що, зі свого боку, волів би не

боротися з ним... Погляньмо, на чому ми зупинилися? Справа про спадщину Морнінгтона готова?

— На вашому столі, мсьє префекте.

— Добре. Але я забув... Інспектор Веро вже приїхав?

— Атож, мсьє префекте, він, мабуть, у лазареті, втішає себе.

— Що з ним не так?

— Мені здалося, що він був у дивному стані, вельми хворий.

— Тобто? Поясніть, будь ласка...

Секретар розповів про зустріч із інспектором Веро.

— І ви кажете, що він залишив мені листа? — стурбовано запитав мсьє Демальйон. — Де він?

— У справі, мсьє префекте.

— Дивно... все це дивно. Веро — першокласний інспектор, із дуже здоровим глуздом, і якщо він хвилюється, то не просто так. Приведіть його до мене, будь ласка. А я тим часом перегляну пошту.

Секретар швидко вийшов. Повернувшись через п'ять хвилин, він здивовано повідомив, що не знайшов інспектора Веро.

— І найцікавіше, мсьє префекте, що судовий пристав, який бачив, як він вийшов, помітив, як він повернувся майже одразу, і не бачив, як він вийшов удруге.

— Можливо, він перетнув цю кімнату лише для того, щоб дістатись до вас.

— До мене, мсьє префекте? Я ж нікуди не виходив.

— Тоді незрозуміло...

— Незрозуміло... якщо тільки ви не визнаєте, що судовий пристав на мить відволікся, оскільки Веро немає ні тут, ні по сусідству.

— Це очевидно. Без сумніву, він вийшов подихати свіжим повітрям і повернеться будь-якої миті. Він мені від самого початку був не потрібен.

Префект зиркнув на годинник.

— Десять хвилин по п'ятій. Будь ласка, скажіть судовому приставу, щоб провів цих поважних людей... Хоча...

Мсьє Демальйон завагався. Гортаючи теку, знайшов листа Веро. Це був великий жовтий діловий конверт із написом у кутку: «Кафе дю Пон-Ньюф».

Секретар зауважив:

— Враховуючи відсутність Веро і слова, які він мені сказав, вважаю за необхідне, мсьє префекте, аби ви взяли цей лист до уваги.

Мсьє Демальйон замислився.

— Атож, можливо, ви маєте рацію.

Потім, зважившись, він встромив стилус у горішню частину конверта і швидко відрізав його. А потім вигукнув:

— Тут чистий аркуш!

— У чому справа, мсьє префекте?

— Ось... чистий аркуш паперу... Це все, що є в конверті.

— Це неможливо!

— Погляньте... чистий аркуш паперу, складений учетверо... На ньому жодного слова.

— Проте Веро сказав мені, що вклав туди все, що знав про цю справу...

— Він вам сказав, але ж ви самі бачите... Справді, якби я не знав інспектора Веро, то подумав би, що це жарт...

— Відволікаючий маневр, мсьє префекте, не більше.

— Безумовно, але з його боку це дивно. Які маневри, коли йдеться про життя двох людей? Він же попередив вас, що сьогодні ввечері планується подвійне вбивство?

— Аякже, мсьє префекте, сьогодні ввечері, і в особливо страшних умовах... пекельних, як він мені сказав.

Мсьє Демальйон пройшовся кімнатою, закривши руки за спину. Потім зупинився перед маленьким столиком.

— А що це за пакет, адресований мені? «Мсьє префекту поліції... Відкрити в разі нещасного випадку».

— Справді, — сказав секретар, — я не подумав... Це також від інспектора Веро, те, що доповнює і пояснює зміст листа.

— Що ж, — сказав мсьє Демальйон, не втримавшись від посмішки, — лист потребує пояснення, хоч я й певен, що про нещасний випадок не може бути й мови.

По цих словах він розрізав мотузку і виявив під паперовою обгорткою маленьке картонне пуделко, яке використовують аптекарі, але брудне і пошкоджене.

Він підняв віко.

У пуделку лежала половинка плитки шоколаду, обкладена брудними клаптями вати.

— Що це в біса означає? — здивовано пробурмотів префект.

Він узяв шоколадку, глипнув на неї, та одразу ж второпав, що в ній було особливого і чому інспектор Веро зберіг її. Згори і знизу на ній були відбитки зубів, дуже чітко окреслені, занурені на два-три міліметри в шоколадну плитку, кожен із них мав свою форму й ширину, і кожен був відокремлений від інших на різну відстань. Щелепа, яка почала ласувати плиткою, інкрустувала в ній відбитки чотирьох горішніх зубів і п'яти долішніх.

Мсьє Демальйон, схиливши голову, декілька хвилин замислено ходив по кімнаті, бурмочучи щось собі під ніс:

— Дивно! Тут є загадка, яку я дуже хотів би розгадати... Цей аркуш паперу, ці сліди від зубів... Що все це означає?

Та оскільки він був не з тих, хто довго замислюється над загадкою, розгадка якої могла з'явитись будь-якої миті, а інспектор Веро перебував у самій префектурі або неподалік, він звернувся до свого секретаря:

— Я вже не можу змушувати цих поважних людей чекати. Будь ласка, віддайте розпорядження привести їх. Якщо під час зустрічі

прибуде інспектор Веро, а це неминуче, негайно повідомте мене про це. Я з нетерпінням чекаю на зустріч із ним. Крім того, хочу, щоб мене не турбували за жодних обставин, затямили?

Через дві хвилини судовий пристав завів мсьє Лепертюї, великого рум'яного чоловіка в окулярах і з бакенбардами, потім секретаря американського посольства Арчибальда Брайта і перуанського аташе Касереса. Мсьє Демальйон, який знав усіх трьох, поспілкувався з ними і залишив їх, щоб зустрітися з командувачем графом д'Астріньяком, героєм Шуї, чий видатні поранення змусили його передчасно піти у відставку, і якому він адресував декілька теплих слів про його чудову поведінку в Марокко.

Двері знову відчинились.

— Дон Луїс Перенна, чи не так? — сказав префект, простягаючи руку чоловіку середнього зросту, достатньо стрункому, нагородженому військовою медаллю і орденом Почесного легіону, чия зовнішність, погляд, манера триматись і дуже молодечий вигляд дозволяли вважати його чоловіком сорока років, хоча деякі зморшки в куточках очей і на чолі вказували на те, що йому на трохи більше.

Він віддав честь.

— Так, мсьє префекте.

Командувач д'Астріньяк вигукнув:

— То це ви, Перенна! Ви ще на цьому світі?

— Мій командире! Як приємно бачити вас знову!

— Перенна живий! Та коли я виїхав із Марокко, від вас не було ніяких звісток. Ми думали, що ви загинули.

— Я був у полоні.

— Бранець племен — та сама історія.

— Не зовсім, мій командире, люди скрізь утікають... Є докази...

Кілька секунд префект поліції споглядав на це енергійне, засмагле, наче випалене сонцем, обличчя з усміхненим виразом, чесними та рішучими очима із симпатією, якій було неможливо протистояти.

Потім, запросивши асистентів зайняти свої місця за столом, він сів і пояснив чітко й повільно сформульованою преамбулою:

— Запрошення, яке я надіслав кожному з вас, панове, мабуть, здалось вам дещо розпливчастим і загадковим... І те, як я почну нашу розмову, не применшить вашого здивування. Але, якщо ви довіритесь мені, то побачите, що в усьому цьому немає нічого дуже простого і дуже природного. Я буду максимально лаконічним.

Він розгорнув теку, яку підготував його секретар, і, звірившись із нотатками, продовжив:

— За кілька років до війни 1870 року три сестри, сироти у віці двадцяти двох, двадцяти і вісімнадцяти років, Ермелін, Елізабет й Арманда Руссель, жили в Сент-Етьєні з двоюрідним братом на ім'я Віктор, який був на кілька років молодшим.

Найстарша, Ермелін, першою покинула Сент-Етьєн і поїхала з англієм Морнінгтоном до Лондона, де вийшла за нього заміж і народила сина на ім'я Космо. Сім'я була бідною і терпіла багато незгод. Кілька разів Ермелін писала сестрам із проханням про допомогу. Не отримавши відповіді, припинила листування. Близько 1875-го містер і мадам Морнінгтон виїхали до Америки. Через п'ять років вони розбагатіли. Містер Морнінгтон помер 1883 року, але його дружина продовжувала керувати заповіданим їй статком, і, маючи геній спекуляції та бізнесу, збільшила його до колосального числа. Вона померла 1905-го і залишила сину в спадок 400 мільйонів фунтів стерлінгів.

Здавалось, це число справило певне враження на присутніх. Префект, перехопивши погляд між командувачем і доном Луїсом Перенною, звернувся до них:

— Ви знали Космо Морнінгтона, чи не так?

— Знав, мсьє префект, — відповів граф д'Астріньяк. — Він був у Марокко, коли ми з Перенною воювали там.

— Справді, — продовжив мсьє Демальйон, — Космо Морнінгтон почав подорожувати. Мені розповідали, що він займався медициною і, коли випадала нагода, надавав медичну допомогу з великою майстерністю і, певна річ, безкоштовно. Він жив у Єгипті, потім в Алжирі та Марокко, а наприкінці 1914 року поїхав до Америки, щоб підтримати справу союзників. Торік, після перемир'я, оселився в Парижі. Там і помер чотири тижні тому внаслідок безглузлого нещасного випадку.

— Це був невдалий постріл, чи не так, мсьє Ріве? — спитав секретар американського посольства. — Про це писали газети, і ми в посольстві були попереджені.

— Так, — підтвердив мсьє Демальйон. — Щоб одужати після тривалої застуди, яка прикувала його до ліжка на всю зиму, мсьє Морнінгтон, за вказівкою лікаря, робив собі ін'єкції гліцерофосфату натрію. Одна з цих ін'єкцій, вочевидь, була зроблена без дотримання всіх необхідних запобіжних заходів, і рана блискавично загноїлась. За декілька годин мсьє Морнінгтона не стало.

Префект поліції звернувся до нотаря і спитав:

— Чи відображає моє резюме реальність, мсьє Лепертюї?

— Саме так, мсьє префекте.

Мсьє Демальйон продовжив:

— Наступного ранку мсьє Лепертюї прийшов сюди, і з причин, які стануть зрозумілими, коли ви прочитаєте цей документ, показав мені заповіт Космо Морнінгтона, який той передав йому з рук у руки.

Поки префект переглядав папери, мсьє Лепертюї додав:

— Мсьє префект дозволив мені уточнити, що я бачив мого клієнта лише один раз перед тим, як його покликала смертне ложе:

того дня, коли він попросив мене прийти до нього в готельний номер, аби передати мені заповіт, який допіру написав. Це було на початку його хвороби. Під час нашої розмови він зізнався мені, що зробив деякі запити, щоб знайти родину своєї матері, і мав намір серйозно зайнятися цим після свого одужання. Обставини завадили йому це зробити.

Однак префект поліції вийняв з теки відкритий конверт, який містив два аркуші паперу. Він розгорнув більший аркуш і сказав:

— Ось заповіт. Прошу вас уважно вислухати його і додаток до нього.

— «Я, Космо Морнінгтон, законний син Губерта Морнінгтона і Ермелін Руссель, натуралізований громадянин США, заповідаю моїй прийомній країні половину мого статку, яка буде використана на благодійні цілі, відповідно до моїх інструкцій, які мсьє Лепертюї люб'язно передасть посольству США.

Двісті мільйонів або близько того, що становлять мої вклади в різних банках Парижа і Лондона, список яких зберігається у мсьє Лепертюї, заповідаю в пам'ять про мою улюблену матір спершу її улюбленій сестрі, Елізабет Руссель, або прямим спадкоємцям Елізабет Руссель — якщо не їм, то її другій сестрі, Арманді Руссель, або прямим спадкоємцям Арманди — якщо не їм, то їхньому двоюрідному братові Віктору або його прямим спадкоємцям.

— На випадок, якщо я зникну, не знайшовши живих членів сім'ї Руссель або кузена трьох сестер, прошу мого приятеля дона Луїса Перенну зробити всі необхідні запити. З цією метою призначаю його розпорядником своєї духівниці щодо європейської частини мого спадку і прошу його взяти на себе відповідальність за події, що можуть статись після моєї смерті або внаслідок моєї смерті, вважати себе моїм представником і в усьому діяти на добро моєї пам'яті та виконання моїх заповітів. На знак визнання цієї послуги і в пам'ять про те, що він двічі врятував мені життя, він люб'язно прийме суму

в один мільйон франків.

Префект на мить зупинився. Дон Луїс пробурмотів:

— Бідолашний Космо... Мені не потрібно було цього, щоб виконати його останню волю.

— Крім того, — продовжив мсьє Демальйон, повертаючись до читання, — якщо через три місяці після моєї смерті пошуки, проведені доном Луїсом Перенною і мсьє Лепертюї, не матимуть успіху, якщо жоден спадкоємець або вцілілий член сім'ї Руссель не з'явиться, щоб забрати спадщину, всі двісті мільйонів остаточно, незалежно від подальших претензій, перейдуть у власність мого товариша, дона Луїса Перенни. Я знаю його достатньо добре, щоб збагнути, що він використає цей статок у спосіб, який відповідає шляхетності його планів і величі проєктів, про які він так захоплено розповідав мені в марокканському наметі.

Мсьє Демальйон знову зупинився і глипнув на дона Луїса. Той залишався мовчазним і незворушним. Однак на кінчиках його вії блиснула сльоза. Граф д'Астріньяк зауважив:

— Вітаю, Перенно.

— Командире, — відповів він, — я хотів би звернути вашу увагу на те, що ця спадщина підлягає одній умові. І я присягаюсь вам, якщо це залежатиме від мене, вцілілі члени родини Руссель будуть знайдені.

— Я в цьому впевнений, — сказав офіцер, — я знаю вас.

— У будь-якому разі, — запитав префект поліції дон Луїс, — ви не відмовляєтесь від цієї умовної спадщини?

— Звісно, ні, — засміявся Перенна. — Є речі, від яких просто неможливо відмовитись.

• • •

Моріс Леблан. Зуби тигра — ознайомчий фрагмент

Далі — у повній книжці «Зуби тигра».
nashaknyga.com.ua